

BESTSELLER PRODUCENTKY SERIÁLU KOSTI

KATHY REICHS

TOP
krimi

TAJOMNÉ
KOSTI

TAJOMNÉ KOSTI

Kathy Reichs

TAJOMNÉ KOSTI

Z angličtiny preložil
Patrik Roľko

slovar

Copyright © Temperance Brennan L. P. 2005
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2016
Translation © Patrik Roľko 2016

ISBN 978-80-556-2198-2

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

*Venujem Susanne Kirkovej,
redaktorke vydavateľstva Scribner v rokoch 1975 – 2004*

a

*Dr. Jamesovi Woodwardovi,
rektorovi Severokarolínskej univerzity v Charlotte
v rokoch 1989 – 2005*

Ďakujem za roky podpory a povzbudzovania.

Užívajte si zaslúžený dôchodok!

Odstúp od zlého a čiň dobré. Hladaj pokoj a zotrvaj v ňom.

Písmo sväté, žalm 34:15

A ovocie spravodlivosti sa rozsieva v pokoji tým, čo šíria pokoj.

Nový zákon, Jakub, 3:18

A nečiňte prísahu na boha prekážkou toho, aby ste kovali dobro, odvážne čelili zlu a vytvárali mier medzi ľuďmi. A boh všetko počuje, všetko vie.

Korán, 2:224

Fakty

- V rokoch 1963 až 1965 medzinárodný tím dobrovoľníkov pod vedením izraelského archeológa Jigaela Jadina pracoval na vykopávkach v Masade, na mieste, kde sa v prvom storočí nášho letopočtu Židia vzbúрили proti Rimanom. V jaskynnom komplexe, označenom ako Loci 2001/2002, pod múrom na južnom okraji vrchu Jadino-vi pracovníci odkryli fragmentárne a vzájomne premiešané ostatky asi dvadsiatich piatich kostier. Na rozdiel od ostatných ľudských pozostatkov, ktoré sa našli v ruinách hlavnej časti pevnosti na severnom výbežku Masady, nebol tento nález bezprostredne oznámený médiám.

V deväťdesiatych rokoch sa objavila fotografia jedinej izolovanej kostry, ktorá sa takisto našla na nálezisku Loci 2001/2002 pri vykopávkach v rokoch 1963 až 1965. Fyzický antropológ projektu Nicu Haas sa o tejto kostre nikdy nezmenil ani nikde nezaznamenal jej opis. V Jadinových publikovaných správach ani v rozhovoroch so zástupcami médií nepadlo o nej jediné slovo.

Pri vykopávkach v Masade sa neviedli nijaké oficiálne záznamy, konali sa však pravidelné pracovné porady, na ktorých Jadin koordinoval činnosť s ostatnými členmi archeologického tímu. Zápisy z týchto schôdzok sú archivované v kampuse Hebrejskej univerzity na vrchu Skopus. Stránky z obdobia nálezu Loci 2001/2002 a jeho odkrývania v nich chýbajú.

Šesťväzková záverečná správa o vykopávkach v Masade neobsahuje nijaký údaj o zmiešaných kostiach dvadsiatich piatich osôb ani o spomínanej izolovanej kostre, ba dokonca neopisuje ani najmenší nález objavený v jaskynnom komplexe Loci 2001/2002.

Nicu Haas mal tieto kosti pri sebe viac ako päť rokov, napriek tomu o nich nezverejnil ani jeden údaj. Z jeho vlastnoručne písaných poznámok, ktoré obsahujú aj úplný súpis kostí, sa však dá usúdiť, že jediná kostra nájdená v kompletnom stave sa k nemu nikdy nedostala.

Koncom šesťdesiatych rokov Jigael Jadin v niekoľkých rozhovoroch s novinármi vyhlásil, že datovanie pomocou uhlíkovej metódy sa pri vykopávkach vykonáva len zriedkakedy a že zavádzať takéto testy v praxi nie je jeho práca. Podľa vedeckého časopisu *Radiocarbon* však Jadin vždy poslal vzorky pre uhlíkovú metódu datovania z ostatných izraelských vykopávok, ktoré viedol v uvedenom období. V prípade ostatkov nájdených v komplexe Loci 2001 / 2002 to nikdy neurobil, aj napriek neistote ohľadom ich veku.

- V roku 1968 sa pri stavbe cesty severne od Starého Mesta v Jeruzaleme našli kostrové zvyšky „ukrižovaného muža“. Tento muž – Jehochanan – zomrel v prvom storočí nášho letopočtu vo veku asi dvadsaťpäť rokov. V jednej päťovej kosti mal vrazený klinec a úlomky dreva.
- V roku 1973 austrálsky novinár Donovan Joyce vydal knihu *The Jesus Scroll* (Ježišov zvitok). Joyce tvrdil, že navštívil Izrael, kde sa stretol s dobrovoľníkom, ktorý pracoval v Jadinovom tíme, a videl ukradnutý zvitok z prvého storočia, pochádzajúci z Masady, čo obsahoval poslednú vôľu „Ježiša, syna Jakuba“. Podľa Joycea zvitok prepašovali z Izraela do zahraničia, pravdepodobne do vtedajšieho Sovietskeho zväzu.
- V roku 1980 robotníci pri výstavbe nového bytového komplexu v Talpiote, južne od jeruzalemského Starého Mesta, odhalili hrobku, ktorá obsahovala niekoľko osuárí – pohrebných schránok na kosti. Šesť z nich bolo označených menami Mara (Mária), Jehuda, syn Ješuu (Juda, syn Ježiša), Matja (Matúš), Ješua, syn Jehosefa (Ježiš, syn Jozefa), Jose (Jozef) a Maria (Mária). Nález týchto mien zoskupených v jednom hrobe je veľmi nezvyčajný. Kostrové vzorky boli podrobené analýze DNA.

- V roku 2000 americký archeológ James Tabor so svojím tímom objavil čerstvo vykradnutú hrobku v Hinnomskom údolí pri Jeruzaleme. Hrobka obsahovala dvadsať osuárií, všetky okrem jedného boli rozbité. V dolnej komore hrobky sa našli fragmenty ľudskej kostry a vlasov, zabalené v pohrebnom rúchu. Datovanie pomocou uhlíka ^{14}C potvrdilo, že rúcho pochádza z prvého storočia nášho letopočtu. Mikroskopická analýza odhalila, že vlasy boli čisté a bez parazitov, čo naznačuje, že nebožtík mal vysoké postavenie. Antropologická analýza určila, že ostatky patrili mladému mužovi. Sekvenčná analýza DNA potvrdila príbuzenské vzťahy medzi väčšinou ostatných osôb pochovaných v hrobke.
- V roku 2002 izraelský zberateľ starožitností Oded Golan odhalil existenciu pohrebnej schránky s nápisom „Jakub, syn Jozefa, brat Ježiša“, pochádzajúcej z prvého storočia nášho letopočtu. Na jeseň schránku predstavili verejnosti. Odborníci sa síce zhodujú v tom, že táto malá kamenná truhla skutočne pochádza z uvedeného obdobia, doteraz však vedú spory o autenticite nápisu. Nepriamo dôkazy naznačujú, že osuárium pochádza z priľahlej oblasti Hinnomu, možno dokonca priamo z Taborovej „hrobky s rubášom“.
 Izraelský pamiatkový úrad dostal oficiálnu žiadosť o vykonanie analýzy DNA kostrového materiálu nájdeného v Jakubovej pohrebnej schránke. Sekvenčná analýza DNA by umožnila porovnanie ostatkov z Jakubovho osuária s ostatkami objavenými v Taborovej „hrobke s rubášom“ v Hinnomskom údolí. Úrad túto žiadosť zamietol.
- V januári 2005, v čase, keď táto kniha išla do tlače, bolo proti Odedovi Golanovi a niekoľkým ďalším osobám vznesené obvinenie z falšovania starožitností. Pán Golan trvá na svojej nevine, a rovnako neústupný je aj vo svojom tvrdení, že Jakubova pohrebná schránka je pravá. Názory odborníkov sa naďalej rozchádzajú.

1

Charles „Kovboj“ Bellemare si doprial svoju klasickú veľkonočnú večeru, zemiakovú kašu so šunkou a hráškom, po nej vymámil od sestry dvacku, odviezol sa vlastným autom k domu, kam si feťáci chodili po drogy ako na klavír, a zmizol.

V lete sa dom predal za veľké peniaze novým majiteľom. Tých čakalo v zime nemilé prekvapenie, keď zistili, že komín nad kozubom nemá dobrý ťah. V pondelok siedmeho februára pán domu otvoril sopúch a pokúsil sa preraziť upchatý komín násadou na hrable. Do popola v ohnisku zletela vysušená ľudská noha.

Tatko privolal policajtov. Policajti privolali hasičov a zavolali na úrad koronera. Koroner kontaktoval laboratórium súdneho lekárstva. Prípado vyfasoval Pelletier.

Necelú hodinu po tom, čo uvoľnená noha dopadla do ohniska, stál už Pelletier aj s dvoma pracovníkmi márnice na trávniku pred domom. Označiť scénu, ktorá sa na ňom v tej chvíli odohrávala, za totálny blázinec, by malo rovnaký význam ako tvrdiť o vylodení v Normandii, že to bol hektický deň. Pobúrený otec, hysterická matka, unavené dečka, fascinovaní susedia, našťvaní policajti, zmätení hasiči.

Doktor Jean Pelletier je najstarší z piatich patológov Laboratoire de sciences judiciaires et de médecine légale, hlavného laboratória súdneho lekárstva v Québecu. Má boľavé kĺby, mizernú zubnú protézu a nulovú toleranciu voči všetkému a všetkým, čo plytvajú jeho časom. Pelletierovi stačil jediný pohľad, a okamžite objednal vozidlo s demolačnou guľou.

Vonkajšia stena komína bola rozdrvená na prach. Z jeho útrobov vytiahli dôkladne vyúdenú mŕtvolu, naložili ju na nosidlá a previezli rovno k nám do laboratória.

Nasledujúci deň Pelletier prehliadol ostatky a vyhlásil: „*Ossements.*“ Kosti.

V tej chvíli už prichádzam na scénu ja, doktorka Temperance Brennanová, forenzná antropologička Severnej Karolíny a Québecu zároveň. La Belle Province a Dixie? To je dlhý príbeh. Na jeho začiatku bola výmenná stáž medzi mojou domovskou univerzitou v Charlotte a McGillovou univerzitou v Montreale. Keď sa mi ročná stáž skončila, zamierila som späť na juh, ale naďalej som pokračovala v práci pre montrealské laboratórium ako konzultantka. Od tých čias uplynulo desať rokov, a ja stále pendlujem medzi tými dvoma mestami a čakám, kedy ma aerolinky za tie nalietané kilometre odmenia zvláštnou prémieu.

Keď som sa vo februári znova presunula na dlhší čas do svojho druhého domova, na stole v kancelárii ma už čakala Pelletierova žiadosť o antropologický posudok.

Bola streda šestnásteho februára a ostatky z komína už ležali na mojom pracovnom stole, rozložené ako na slávnostnú prehliadku. Obeť zjavne nepatrila medzi stúpecov pravidelných prehliadok u zubára, takže na dentálne záznamy som mohla rovno zabudnúť, zato všetky dôležité znaky na kostiach ukazovali jednoznačne na Bellemara. Vek, pohlavie, rasa a približná výška spolu s chirurgickými svorkami v lýtkovej a holennej kosti na pravej nohe mi prezradili, že sa dívam na Kovboja nezvestného niekoľko mesiacov.

Okrem vlasovej trhliny na lebečnej spodine, spôsobenej pravdepodobne neplánovaným strmhľavým pádom do komína, som nenašla nijaké stopy po zraneniach.

Premýšľala som nad tým, čo privedie niekoho k tomu, aby sa vyškríabal na strechu a spustil dolu komínom, keď mi zrazu zazvonil telefón.

„Zdá sa, že potrebujem tvoju pomoc, Temperance.“ Len jeden človek ma oslovoval plným menom a kládol pritom silný prízvuk na poslednú slabiku, takže sa rýmovalo so slovom *tranz*. Pierre LaManche. Telo, ktoré si dnes vzal na starosť, vykazovalo zjavne známky hnilobného procesu, inak by mi nevolal.

„Pokročilý rozklad?“

„*Oui.*“ Šéf sa na okamih odmlčal. „A navyše ďalšie komplikujúce faktory.“

„Komplikujúce faktory?“

„Mačky.“

Doparoma!

„Hneď som dolu.“

Uložila som Bellemarovu správu do počítača, opustila som labák, prešla cez sklené dvere, ktoré oddelujú priestory súdneho lekárstva od ostatných oddelení na poschodí, zahla som do bočnej chodby a privolala si výťah. Do tohto výťahu sa dá nastúpiť len na dvoch najvyšších, dokonale zabezpečených poschodiach, na ktorých sa nachádza forenzné laboratórium, a na jedenástom poschodí hneď pod ním, kde sedí koroner. A má iba jednu cieľovú destináciu – márnicu.

Cestou do suterénu som sa snažila vybaviť si, čo sa ráno hovorilo na porade.

Avram Ferris, päťdesiatšesťročný ortodoxný žid, zmizol pred týždňom. Včera večer našli jeho telo v skladovacej miestnosti na hornom podlaží budovy, kde sídlila jeho firma. Nijaké stopy po vlámaní, nijaké známky zápasu. Jeho asistentka vypovedala, že v poslednom čase sa správal ako si čudne. Prvý záver priamo na mieste činu znel samovražda zastrelením. Ferrisova rodina však takéto vysvetlenie zaryto odmietala.

Koroner prikázal vykonať pitvu. Ferrisovi najbližší príbuzní a rabín protestovali. Rozpútalo sa vášnivé vyjednávanie.

Práve som sa chystala zistiť, k akému kompromisu dospeli obidve strany.

A pozrieť sa zblízka na stopy po mačacích pazúroch a zuboch.

Vystúpila som z výťahu a zamierila k chodbe vedúcej do márnice. Keď som sa blížila k vstupným dverám, začula som akési zvuky. Vychádzali z čakárne, malej neútulnej miestnosti vyhradenej pre príbuzných, ktorých si pozvali na identifikáciu mŕtveho tela.

Tlmené vzlyky. Ženský hlas.

Predstavila som si tú pustú kobku s umelými kvetmi, plastovými stoličkami a širokým oknom, diskrétno zakrytým závesom, a pocítila som úzkosť. V našom laboratóriu nevykonávame nemocničné pitvy. Nijaké cirhózy pe-

čene v konečnom štádiu. Nijaké rakoviny slinivky. Nás tu privádzajú k pitvám vraždy, samovraždy, nehody, náhle a nečakané úmrtia. A na ľudí, ktorí prídu do tej strašnej miestnosti za sklom, čaká čosi nepredstaviteľné a nepredvídateľné, čosi, na čo nie sú vôbec pripravení. Ich žiaľ mi vždy trhá srdce.

Otvorila som svetlomodré dvere a pokračovala úzkou chodbou za nimi. Na prvej strane boli počítače, sušiaky a antikorové vozíky, na ľavej rad ďalších modrých dverí. Na každých bola ceduľa *SALLE D'AUTOPSIE – PITEVNĽA*. Pred štvrtými dverami som sa zhlboka nadýchla a siahla na kľučku.

Okrem kostrových ostatkov mi pridelujú aj zhorené, mumifikované, zohavené a rozložené telá. Mojou úlohou je prinavrátiť im identitu, ktorú im vymazala smrť. Najčastejšie sa o to snažím v pitevni číslo štyri, tá jediná je vybavená zvláštnou ventiláciou. Dnes ráno však vetrací systém očividne nepomáhal, silný pach rozkladu sa držal v miestnosti ako kliešť.

Niektoré pitvy sa odohrávajú bez divákov, iné, naopak, prilákajú nemalú pozornosť. Napriek odpornému smradu bola pitva Avrama Ferrisa obsadená do posledného miesta.

LaManche, jeho asistentka Lisa, policajný fotograf, dvaja ďalší policajti v uniformách, dvaja detektívi z SQ. Toho prvého som nepoznala. Bol to vysoký chlapík s pehavou tvárou a pokožkou belšou než tofu. Zato toho druhého som poznala až pridobre. Volá sa Andrew Ryan, výška meter osemdesiatpäť, pieskovohnedé vlasy a jasnomodré oči se-verana.

Kývli sme si na pozdrav. Policajt Ryan. Antropologička Tempe.

Ako keby oficiálnych divákov nebolo dosť, pri nohách mŕtvoly stáli ďalší štyria ľudia, tesne vedľa seba. Múr odporu.

Prebehla som po nich pohľadom. Samí muži. Dvaja mohli mať niečo cez päťdesiat, dvom ťahalo skôr na šesťdesiatku. Tmavé vlasy. Okuliare. Briadky. Čierne obleky. Jarmulky.

Upierali na mňa skúmový pohľad. Osem rúk zopnutých za štyrmi meravými chrbtami.

LaManche si stiahol z úst rúško a predstavil ma štvorici pozorovateľov.

„Vzhľadom na stav tela pána Ferrisa potrebujeme antropologičku.“

Odpoveďou boli štyri nechápavé pohľady.

„Doktorka Brennanová je odborníčka na kostrovú anatómiu.“ LaManche hovoril po anglicky. „Plne si uvedomuje vaše zvláštne potreby.“

Bolo mi jasné, že musím byť opatrná pri odoberaní krvných a tkanivových vzoriek, ale inak som o ich zvláštnych potrebách nemala ani šajnu.

„Prijmite moju úprimnú sústrasť, určite je to pre vás veľká strata,“ povedala som a pritísila som si písaciu podložku na hrud’.

Štyri hlavy zachmúrene prikývli.

Ich strata ležala na prostrednom stole a od antikorovej ocele ju oddelovala igelitová fólia. Ďalšie fólie boli rozložené na dlážke, pod stolom a všade okolo neho. Prázdne dózy, nádoby a ampulky už stáli pripravené na pojazdnom vozíku.

Telo bolo nahé a umyté, ale zatiaľ nebol na ňom vykonaný jediný rez. Na pulte ležali dve papierové vrecká. Usúdila som, že LaManche už skončil s vonkajšou obhliadkou vrátane testu na strelný prach a odobrania ďalších dôkazov z Ferrisových rúk.

Pristúpila som k mŕtvole, osem očí sústredene sledovalo každý môj pohyb. Pozorovateľ číslo štyri si presunul ruky dopredu a zopol ich pre rozkrokom.

Avram Ferris rozhodne nebudil dojem, že zomrel pred týždňom. Pripomínal skôr niekoho, kto naposledy vydýchol ešte v časoch Clintonovho prezidentského obdobia. Mal sčerneté oči, fialový jazyk, pokožku posiatu zeleno-čiernymi škvrnami, nafúknuté brucho a miešok veľký ako balónová lopta.

Pozrela som na Ryana v nádeji, že mi poskytne vysvetlenie.

„Teplota v skladovacej miestnosti dosahovala deväťdesiatdva stupňov,“ odpovedal pohotovo.

„Prečo tam bolo tak horúco?“

„Niektorá z mačiek sa zrejme pohrala s termostatom,“ dodal.

Bleskovo som si to prerátala v hlave. Deväťdesiatdva stupňov Fahrenheita je asi tridsaťpäť stupňov Celsia. Nečudo, že Ferris dosiahol národný rekord v rýchlosti rozkladu.

Lenže vysoká teplota nebola jediným problémom tohto pána.

Keď nás postihne hlad, začnú šalieť aj tí najmiernejší a najpoddajnejší medzi nami. Ak hlad trvá dlhšie, meníme sa na divé tvory ovládané zúfalstvom. Id preváži nad etikou. Vrháme sa na potravu, žerieme, aby sme prežili. Tento prostý inštinkt ovláda zvieratá žijúce v stáde, predátorov, karavány aj futbalové tímy.

Dokonca aj z Psíka a Mačičky sa v takých chvíľach stávajú supy.

Avram Ferris urobil obrovskú chybu, keď sa odbachol v uzatvorenej miestnosti, kde boli spolu s ním dve krátkosrsté domáce mačky a jedna siamská.

A dosť obmedzené zásoby Friskies.

Prešla som na druhú stranu stola.

Ľavá spánková a temenná kosť boli čudne rozťahnuté. Záhlavnú kosť nebolo vôbec vidieť, bolo však viac než zrejmé, že najviac si odniesla zadná časť hlavy.

Navliekla som si rukavice, zasunula dva prsty pod lebku a prehmatala som ju. Kosť sa poddala ako blato. Na tomto mieste držala lebku pokope len koža na temene.

Položila som hlavu na stôl a preskúmala tvár.

Len veľmi ťažko sa dalo odhadnúť, ako Ferris vyzeral, keď bol ešte živý. Ľavá strana tváre bola na kašu, na obnaženej lícnej kosti boli ryhy od zubov a v tom červenom guľáši miestami svietili jej drobné úlomky.

Pravá strana tváre bola opuchnutá a biela ako mramor, ale bez výrazného poškodenia.

Narovnala som sa. Snažila som sa prísť na to, ako mohlo dôjsť k takému zohaveniu. Napriek horúčave a hnilobnému pachu sa mačky nevrhli na pravú stranu Ferrisovej tváre ani na zvyšok tela.

Teraz už bolo jasné, prečo ma LaManche zavolať.

„Na ľavej strane tváre bola otvorená rana, nemám pravdu?“ spýtala som sa ho.

„Oui. A ďalšia na zátylku. Pokročilý rozklad a ohlodané mäso nám však bránia určiť presnú trajektóriu strely.“

„Budem potrebovať kompletné röntgeny celej lebky,“ oznámila som Lise.

„Orientácia?“

„Zo všetkých uhlov. A takisto budem potrebovať tú lebku.“

„V žiadnom prípade!“ Pozorovateľ číslo štyri sa náhle prebral. „Na niečom sme sa predsa dohodli.“

LaManche ho umlčal zdvihnutou rukou. „Mojou povinnosťou v tomto prípade je zistiť pravdu.“

„Dali ste nám slovo, že nebudete odoberať žiadne vzorky.“ Na mužovej tvári farby ovsenej kaše naskočili ružovkasté škvrny.

„Pokiaľ to nebude nevyhnutné.“ LaManche mal svätú pravdu.

Pozorovateľ číslo štyri sa obrátil k mužovi po svojej lavici. Pozorovateľ číslo tri vystrčil bradu a zahľadel sa po medzi prižmúrené viečka do zeme.

„Nech pokračuje,“ vyhlásil nevzrušene. Ako trpezlivý rabín.

LaManche sa otočil ku mne. „Pokračujte v analýze, doktorka Brennanová. Lebka a všetky nepoškodené kosti zostanú na svojom mieste.“

„Prepáčte, doktor LaManche, ale...“

„Ak sa ukáže, že to nepôjde, pracujte ďalej podľa bežného postupu.“

Neznášam, keď mi niekto hovorí, ako mám robiť svoju prácu. A rovnako neznášam, keď musím pracovať s neúplnými informáciami alebo používať nie práve optimálny postup.

Mám rada Pierra LeManchea, naozaj. Je ten najlepší patológ, akého poznám.

Pozrela som na šéfa. Starý pán takmer veliteľsky kývol hlavou. Jeho signál bol jasný: *Drž sa mojich pokynov a spolupracuj!*

Prinesla som pohľad na tváre, ktoré sa skláňali nad mŕtvym telom Avrama Ferrisa. V každej sa zrkadlil odveký zápas medzi dogmou a pragmatizmom. Na jednej strane telo ako chrám, na druhej konštrukcia plná trubíc, uzlín, moču a žľe.

V každej som videla úzkosť zo straty blízkeho človeka.